

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/117/2014
Identifikačné číslo spisu:	2309220064
Dátum vydania rozhodnutia:	23.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:2309220064.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Ing. X., bývajúceho v D., 2/ V., bývajúcej v A., 3/ Ing. A., bývajúcej v Z., všetci zastúpení JUDr. Jánom Boškom Boškovičom, advokátom v Galante, Mierové nám. č. 1, proti žalovanému PhDr. N., bývajúcemu v N., zastúpenému Mgr. Martinom Jánským, advokátom v Nitre, Štúrova č. 13, o určenie neplatnosti závetu, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 25 C 198/2009, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 12. marca 2013 sp. zn. 9 Co 225/2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 12. marca 2013 sp. zn. 9 Co 225/2012 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

Okresný súd Galanta rozsudkom z 18. mája 2012 č.k. 25 C 198/2009-172 určil, že „závet, ktorý mal byť spísaný vlastnou rukou poručiťky O., rod. Q., zomr. XX.XX.XXXX, bez datovania je neplatný“ a rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že poručiťka v čase spísania závetu bola spôsobilá na právne úkony, nekonala v duševnej poruche, ani pod psychickým nátlakom. Bol však toho názoru, že závet nebol urobený v takej forme ako to zákon vyžaduje, pretože v čase, keď poručiťka vlastnoručne písala závet a opatrla ho dátumom, nebol tento písomný prejav podpísaný. Závet tiež obsahoval nepresný dátum (3. septembra 200), z ktorého sa nedalo zistiť kedy bol poručiťkou podpísaný. Až dodatočne, zjavne iným perom alebo inou náplňou, samostatne je uvedený dátum 27. septembra 2002 a podpis, kedy však závet nebol poručiťkou písaný. Nejde o zriadenie nového závetu, ktorým by sa zrušil predchádzajúci platný závet, pričom tento úkon nie je možné považovať za konvalidáciu neúplného, nepresného prejavu poručiťky, ktorý bol vyhotovený vo forme nezodpovedajúcej zákonu a preto je závet neplatný. Keďže žalobcovia boli odkázaní v dedičskom konaní na podanie takéhoto návrhu, táto skutočnosť zakladala ich naliehavý právny záujem na tom, aby o ich návrhu bolo rozhodnuté.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Trnave rozsudkom z 12. marca 2013 sp. zn. 9 Co 225/2012 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol a o trovách konania uložil rozhodnúť súdu prvého stupňa. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že po doplnení dokazovania opätovným

výsluchom účastníkov a oboznámením sa s listinnými dôkazmi obsiahnutými v spise dospel k záveru, že závet poručiťky spĺňa formálne náležitosti vyžadované zákonom. S poukazom na znenie ustanovenia § 476 ods. 2 Občianskeho zákonníka uviedol, že v záвете musí byť uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný, inak je neplatný. Ustanovenie jednoznačne uvádza, že závet musí byť datovaný v deň podpisu. Nie je rozhodujúce, kedy bol holografný závet napísaný, je dôležité, aby bol v ňom uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný. Nie je teda na závalu, a nemôže to byť ani dôvodom neplatnosti, keď závet nie je napísaný v ten istý deň ako bol podpísaný. Nemôže byť prekážkou platnosti závetu ani okolnosť, že závet je napísaný rôznymi perami alebo rôznymi náplňami.

Napadnutý závet poručiťka napísala vlastnou rukou a tieto okolnosti neboli medzi účastníkmi sporné. Dátum, ktorý nie je dokončený, treba považovať za neúčinný. Ak by bol na záвете len tento dátum, závet by nespĺňal formálne náležitosti zákona. Ak však na závet poručiťka vlastnou rukou dopísala správny a úplný dátum a v tento deň ho aj podpísala, je potrebné považovať závet za platný, obsahujúci všetky náležitosti v zmysle zákona. Uviedol, že pri posudzovaní platnosti, resp. neplatnosti závetu všeobecne treba mať na pamäti vôľu poručiťľa prejavenu v záвете ním vlastnoručne napísanom a podpísanom, túto jeho vôľu rešpektovať z úcty k nemu a nehládať chyby závetu, ktoré neexistujú. Z týchto uvedených dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil s poukazom na ustanovenie § 220 O.s.p. a návrh zamietol.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia a žiadali, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (posudzujúc ich podanie podľa obsahu - § 41 ods. 2 O.s.p.) zrejme z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V dôvodoch dovolania doslovne citovali časť rozsudku súdu prvého stupňa, vyjadrili nesúhlas s názorom vysloveným odvolacím súdom a poukázali na výpoveď svedkyne MUDr. E. zopakovaním jej výpovede na pojednávaní, pre ktoré dôvody žiadajú napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie (zrejme odvolaciemu súdu).

Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcov navrhol dovolanie zamietnuť z dôvodu, že žalobcovia v dovolaní len opakujú skutočnosti a nepodložené tvrdenia, ktoré boli už v konaní jednoznačne vyvrátené, resp. neboli zistené. Žiadal priznať mu náhradu trov dovolacieho konania vo výške 1.456,76 Eur.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

V zmysle ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý vykazuje znaky rozsudku podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014 (ďalej len „§ 237 O.s.p.“), a tiež inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p.

Dovolatelia procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. netvrdili a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Dovolatelia namietali, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Napriek tomu, že dovolatelia odôvodnili dovolanie tým, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a nenamietali existenciu inej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), dovolací súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci je konanie postihnuté práve touto uvedenou vadou.

V preskúmvanej veci z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, že odvolací súd (na rozdiel od súdu prvého stupňa) vychádzal z názoru, že listina obsahujúca poslednú vôľu poručiťky, holografný závet bol zriadený v súlade s ustanovením § 476a Občianskeho zákonníka a spĺňa všetky zákonom vyžadované náležitosti, preto je tento závet platný.

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219) ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom

rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zistenému prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať (vrátane preskúmania predmetného závetu, prípadne vykonania výsluchu účastníkov a svedkov) a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania, ktoré zásady zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 341/2005 Z.z. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o (ne)opodstatnenosti žaloby, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom z 12. marca 2013, na ktorom bolo aj meritórne rozhodnuté, totiž vyplýva, že krajský súd na tomto pojednávaní žiadne dokazovanie nevykonával a nezopakoval žiadne dôkazy vykonané súdom prvého stupňa. Napriek tomu, že v odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd na strane 4 uvádza: „Po doplnení dokazovania opätovným výsluchom účastníkov konania a oboznámení sa listinnými dôkazmi obsiahnutými v spise....“, z obsahu zápisnice z pojednávania nevyplýva, že súd vykonal dokazovanie či už listinnými dôkazmi alebo výsluchom účastníkov konania (por. ustanovenia § 129 ods. 1, § 131 ods. 1 O.s.p.)

V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že podanie správy predsedom senátu alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O.s.p. nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 122 a nasl. O.s.p.

Odvolací súd si tak nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Dovolací súd však na tomto mieste považuje za potrebné zdôrazniť, že napriek tomu, že v odôvodnení rozsudku súd prvého stupňa na strane 2 uvádza: „Súd vykonal dokazovanie, oboznámením podstatného obsahu spisového materiálu tunajšieho súdu 12D 178/2007.....“ z obsahu spisu nevyplýva, že súd prvého stupňa vykonal akékoľvek dokazovanie spisom sp. zn. 12 D 178/2007 (§ 129 O.s.p.), najmä však nevyplýva zo žiadnej zápisnice z pojednávania, že vykonal dokazovanie závetom poručiťky, ktorého vyslovenia neplatnosti sa žalobcovia domáhali predmetnou žalobou. Z obsahu spisu vyplýva (por. č.l. 25) dispozícia sudcu bez dátumu spisovej kancelárie súdu na pripojenie spisu sp. zn. 12 D 178/2007, ktorý zrejme mal byť 20. augusta 2010 k predmetnému spisu pripojený, avšak s poznámkou - „spis na KS TT“ (por. č.l. 29). Napriek tomu, že z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že súd prvého stupňa dokazovanie v zmysle vyššie uvedeného nevykonával, odvolací súd ponechal túto skutočnosť bez povšimnutia a túto vadu sám neodstránil. Pritom zo spisu nie je možné zistiť, či odvolací súd mal vôbec k dispozícii spis Okresného súdu Trnava sp. zn. 12 D 178/2007, v ktorom by mal byť zrejme na č.l. 34 založený závet poručiťky, príp. či vôbec mal závet k dispozícii, pretože v spise sa nenachádza ani jeho fotokópia. Odvolací súd rovnako nevenoval žiadnu pozornosť ani žalovaným v odvolaní namietanej otázke, či žalobcovia podali žalobu v lehote určenej súdom, pričom včasnosť podania predmetnej žaloby sa dá zistiť výlučne zo spisu sp. zn. 12 D 178/2007, pretože z uznesenia z 24. augusta 2009 sp. zn. 12 D 178/2007 založeného na č.l. 2, nie je možné zistiť, kedy nadobudlo právoplatnosť.

Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou majúcou za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). K takejto vade bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.